24724 Studiefinanciering

Nr. 253 Brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 oktober 2026

Tijdens het commissiedebat over hoger onderwijs, studiefinanciering en DUO van
8 oktober jongstleden heb ik toegezegd uw Kamer voor de begrotingsbehandeling van OCW te informeren over de uitwerking van de rentemaatregel. Met deze brief geef ik invulling aan die toezegging[1].

In het coalitieakkoord is het voorstel opgenomen om een renteplafond van 2,5% in te voeren op studieleningen om de financiële positie van studenten te verbeteren en financiële stress te verminderen. Voor dit renteplafond is een bedrag gereserveerd van structureel € 40 miljoen.
De afgelopen maanden heb ik gewerkt aan de nadere uitwerking van deze maatregel. Gedurende deze periode werd mij duidelijk dat deze maatregel hogere kosten en grotere financiële risico's met zich meebrengt dan eerder voorzien. Daarbij heb ik tevens gezocht naar alternatieven.
Ik begrijp de zorgen van (oud-)studenten over de gestegen rente op studieschulden en de onzekerheid over de toekomstige renteontwikkeling. Maar ik moet helaas constateren dat ik met de structurele gereserveerde € 40 miljoen een renteplafond van 2,5% niet kan uitwerken. Ik licht hierna toe welke afwegingen hierbij een rol spelen. Graag ga ik hierover, bij de begrotingsbehandeling van OCW, met uw Kamer in gesprek.

Consequenties voor de kosten renteplafond
Een zeer belangrijke factor om de kosten van het renteplafond te ramen zijn verwachtingen over de ontwikkeling van de langetermijnrente. Dit komt doordat de studieleningen die de overheid aan studenten verstrekt, worden gefinancierd met staatsobligaties. In de ramingen over de rente-inkomsten uit studieleningen wordt daarom gebruikt gemaakt van de raming voor de langetermijnrente die wordt opgesteld door het Centraal Planbureau (CPB). Vervolgens wordt deze langetermijnrente toegepast op verwachtingen over de totale uitstaande schuld.

[1] TZ202610-134

Wanneer de langetermijnrente stijgt, en de totale schuld van (oud-)studenten constant blijft, dan nemen de kosten van het renteplafond toe. De overheid moet in dat geval hogere rente-uitgaven betalen, terwijl de inkomsten vanwege het renteplafond gelijk blijven. Omgekeerd wanneer de langetermijnrente daalt dan heeft dit een dempend effect op de rente-uitgaven en de kosten van een renteplafond.

Sinds het uitkomen van het coalitieakkoord is de situatie in de wereld veranderd door toenemende geopolitieke spanningen en de daarmee gepaarde (financiële) onzekerheid. Dat heeft ook een direct effect op de financiële markten. Waar de langetermijnrente ten tijde van de oplevering van het coalitieakkoord nog door het CPB werd geraamd op 2,7% is die sindsdien gestegen naar 3,3%[2] en op basis van die ontwikkeling zijn verdere stijgingen niet uit te sluiten.

Door de stijging van de langetermijnrente zijn de huidige kosten van het renteplafond gestegen. Bij een langetermijnrente van 3,3% én bij huidige verwachtingen over de totale uitstaande studieschuld (zie verderop in deze brief) zou een renteplafond op dit moment minimaal € 160 miljoen euro kosten. Verdere stijging van de langetermijnrente zal, wanneer dat zich voordoet, ervoor zorgen dat de kosten verder oplopen. Deze stijging van kosten in zo'n korte tijd laat direct ook zien dat de rentemaatregel risicovol is. De financiële markten zijn gevoelig voor schokken in de hele wereld, waar we als Nederland maar beperkt grip op hebben. Dat is in alle gevallen zo, maar in de huidige situatie in de wereld is de kans dat een schok zich voordoet groter.

Financiële complexiteit van een renteplafond
Zoals in de Kamerbrief over de evaluatie van het stelsel van schuldfinanciering[3] al is aangegeven, is het ramen van de budgettaire effecten van een renteplafond complex. Dat is omdat de kosten van een renteplafond sterk afhankelijk zijn van meerdere factoren die met elkaar samenhangen en op elkaar inwerken. Het gaat hierbij om verwachtingen over (langetermijn)rente, de mate waarin studenten lenen en het aflossingsgedrag van (oud-)studenten. Eerder heb ik in deze brief al toegelicht op welke wijze de langetermijnrente de kosten van een renteplafond beïnvloedt. Hieronder zal ik de andere twee factoren toelichten.

Verwachtingen over leen- en aflossingsgedrag van (oud-)studenten
De kosten van een renteplafond worden ook beïnvloed door de totale schuld die uitstaat bij (oud-)studenten en waarover rente wordt berekend. De omvang van die totale schuld wordt beïnvloed door het leen- en aflossingsgedrag van (oud-)studenten. Wanneer studentenaantallen in de toekomst wijzigen en wanneer die meer of minder gebruik maken van een rentedragende lening bij DUO en/of wanneer (oud)-studenten versneld of juist langzamer aflossen wijzigen de verwachtingen over de totale uitstaande studieschuld bij DUO en

---

[3] Bijlage bij: Kamerstuk 24724, nr. 210

daarmee dus de verwachte rente-inkomsten. De afgelopen jaren zien we zowel bij het leengedrag

als bij de mate waarin wordt afgelost zeer grote verschuivingen. Deze ontwikkelingen zijn zeer lastig te voorspellen, werken veelal tegengesteld op elkaar in en kunnen aanzienlijke budgettaire effecten hebben. Juist deze combinatie maakt het ramen van de toekomstige kosten van het renteplafond complex. Bovendien zal het instellen van een renteplafond sommige studenten ertoe aanzetten meer te gaan lenen of minder snel af te lossen.

Consequenties voor de begroting van OCW
De extra kosten van minimaal € 120 miljoen[4] voor een renteplafond én de mogelijke extra kosten in de toekomst komen voor de rekening van de OCW-begroting. Deze hogere kosten, nu en in de toekomst, kunnen alleen gefinancierd worden door te bezuinigen op de rest van de OCW-begroting. Uiteraard kan op een zeker moment de rente weer gaan dalen, waardoor de kosten voor de overheid op dat moment zullen afnemen. De onzekerheid en fluctuaties in de rente maken echter dat altijd met het risico van lange periodes met (zeer) hoge kosten rekening moet worden gehouden.

Om de maatregel in te voeren zoals deze in het coalitieakkoord is opgenomen zou ik daarom nu op de OCW-begroting additionele dekking moeten vinden ter hoogte van minimaal € 120 miljoen. Daarbij zorgt de maatregel voor jaarlijks grote en onzekere fluctuaties op mijn begroting, die ervoor kunnen zorgen dat ik op andere onderwijs- of onderzoeksdomeinen moet bezuinigen. Dat vind ik onverstandig.

Alternatieven
Ik heb de afgelopen periode tevens gekeken of er een alternatieve rentemaatregel mogelijk is voor het structureel gereserveerde bedrag van € 40 miljoen uit het coalitieakkoord. De varianten die ik heb onderzocht zijn een vaste rentekorting en een bewegend renteplafond.

Bij een vaste rentekorting ontvangen alle (oud-)studenten jaarlijks een korting op de rente op studieleningen. Deze korting geldt ook als de rente lager is dan 2,5%, met dien verstande dat de rente nooit lager kan worden dan 0%. Op basis van de beschikbare gestelde € 40 miljoen uit het coalitieakkoord kan een kleine vaste korting van ca. 0,2% op rente worden gegeven. Ook deze variant kan consequenties hebben voor de OCW-begroting wanneer de omvang van de totale schuld wijzigt vanwege leen- en aflossingsgedrag van (oud-)studenten. Bovendien is een korting van ca. 0,2% naar mijn mening te beperkt om iets substantieels voor (oud-)studenten te betekenen.

Ook heb ik de mogelijkheid onderzocht om een bewegend plafond in te voeren. Echter deze maatregel is zeer complex en voor de doelgroep lastig inzichtelijk te maken.

[4] Verschil tussen € 40 miljoen en € 160 miljoen

Ik begrijp de zorgen van studenten over de stijgende maandlasten. Maar ik moet helaas constateren dat ik met de structureel gereserveerde € 40 miljoen geen substantiële rentemaatregel kan uitwerken waar (oud-)studenten echt wat aan hebben, zoals dat met een renteplafond van 2,5% wel beoogd was in het coalitieakkoord.

Graag ga ik met uw Kamer tijdens de begrotingsbehandeling van OCW in gesprek over deze bevindingen en (het verkennen van) eventuele alternatieven binnen het gereserveerde bedrag van € 40 miljoen.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R.M. Letschert